

ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ วิชาโบราณคดีตอนที่ ๔

ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล
ทรงเรียบเรียง

สังคัมประเทศราช

ได้แก่สมัยเสียดักก (พ.ศ. ๖๘-๓๒๒)
และสมัยการรวบรวมกันภายใต้ราชวงศ์จีน
(พ.ศ. ๓๒๒ - ๓๓๖)

สมัยเสียดักกเป็นสมัยที่นักประวัติศาสตร์จีนสมัยคอมมิวนิสต์ถือว่าเป็นการเริ่มต้นของสมัยสังคัมประเทศราช อย่างไรก็ตามความจริงที่ว่าระบบประเทศราชได้เริ่มต้นตั้งแต่สมัยราชวงศ์จิ่วเริ่มแจกที่ดินและรับเอาการส่งส่วยเป็นเครื่องตอบแทนมาแล้ว นอกจากนี้ก็มีการขยายตัวของเมืองและพื้นที่ส่วนบุคคลขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นรากฐานของสังคัมนี้ ซึ่งได้มีมาแล้วตั้งแต่ปลายสมัยราชวงศ์จิ่วทางทิศตะวันตกเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในสมัยฤดูใบไม้ผลิและฤดูใบไม้ร่วง แต่คงเป็นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑ เท่านั้นที่มีการแบ่งประเทศจีนออกเป็นระบบประเทศราชอย่างแท้จริง การรวบรวมอำนาจมาไว้ที่จุดศูนย์กลางซึ่งราชวงศ์จิ่วได้วางไว้ได้ล้มเหลวลงเนื่องจากผลผลิตทางการศึกษารวมได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการขยายการชลประทานและการใช้เหล็กในเครื่องมือทางการศึกษารวม ซึ่งทำให้แต่ละแคว้นต่างก็มีอิสระในด้านเศรษฐกิจของตนเอง

เครื่องมือต่างๆ ดั้งเดิมนี้เนื่องมาจากความก้าวหน้าซึ่งมีอยู่ทั้งทางด้านล้อรถและหน้าไม้ และในไม่ช้าก็เกี่ยวกับดาบซึ่งทำให้ราชวงศ์จีนมีชัยชนะได้ครอบครองประเทศจีนทั้งหมด ความเจริญเช่นนี้อาจเห็นได้จากเครื่องมือไม้สอยในหลุมฝังศพ ซึ่งแสดงให้เห็นความรุ่งเรืองมั่งคั่งอย่างยิ่งทั้งในด้านเครื่องมือใช้สอย

และเครื่องเรือน ในขณะที่เกี่ยวกับการสังเว
ก็เกี่ยวกับการเคารพบูชาที่ดูจะเสื่อมลง ทั้งนี้คง
เนื่องจากเหตุผลทางด้านจริยธรรมเช่นเดียวกับ
ทางด้านเศรษฐกิจ การสงครามกลายเป็นสิ่ง
สูงและความโหดร้ายรุนแรงก็เป็นสิ่งที่ถูกประ
ความโดยทั่วไป

วัตถุเช่นเครื่องรักได้กลายเป็นสิ่งที่นิยม
ใช้กัน การขุดค้นที่เมืองฉงซา (Tch'ang-cha)
ในแคว้นฮวนหนทางทิศใต้ของประเทศจีนซึ่ง
เป็นดินแดนเก่าของพวกฉู (Tch'ou) ได้แสดง
ให้เห็นถึงเครื่องเรือนที่สวยงามและวัตถุที่ทำ
ด้วยเครื่องรัก แต่ก็น่าเสียดายที่ว่าวัตถุเหล่านี้
ได้บอบบางเกินไปจนไม่อาจเคลื่อนที่ได้ ใน
ขณะเดียวกัน การค้าขายก็เจริญขึ้นและการติด
ของค้าขายก็ใช้เงินตราซึ่งแต่ละแคว้นได้ประ
ดิษฐ์ขึ้นใช้เอง

สำหรับที่อยู่ การเปลี่ยนแปลงก็เห็นได้
ชัดในขนาด เช่นที่เมืองวังเฉิง (Wang-
ch'eng) ซึ่งเป็นราชธานีของแคว้นจิวก็มีพื้น
ที่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกว้างยาวด้านละ ๓ กิโลเมตร
มีกำแพงล้อมรอบ กำแพงนี้มีส่วนล่าง
กว้างตั้งแต่ ๕ -- ๑๕ เมตร การสร้างป้อม
ปราการเช่นนี้เป็นของธรรมดาสำหรับในสมัย
นี้ แคว้นบางแคว้น เช่น แคว้นฉูและซี (Ts'i)
ก็สร้างกำแพงใหญ่ที่เรียกว่าฉงเฉิง (tch'ang-
ch'eng) เพื่อป้องกันพรมแดนของตน กำแพง
ของแคว้นฉู (Wou) มีความยาวประมาณ ๕๐๐

กิโลเมตร ความมกคตันของชนชาติป่าเถื่อนมี
มากจนกระทั่งทำให้มีการติดต่อกับดินแดนซึ่ง
ประกอบไปด้วยทุ่งราบอันกว้างใหญ่และทำให้
การฝึกหัดขี่ม้าเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นพร้อมทั้ง
อิทธิพลของลวดลายใหม่ๆ เกี่ยวกับรูปสัตว์ใน
ศิลปะ

สมัยนี้เป็นสมัยที่ความรู้ทางปัญญา
เจริญรุ่งเรืองขึ้นด้วย คือเป็นสมัยแห่งนักปรัช
ญาผู้ยิ่งใหญ่ ผู้สืบต่อด้วยความสามารถลงมา
จากเล่าจื้อและขงฟู่จื้อ เป็นสมัยแห่งสกุลปัญญา
๑๐๐ สกุล เศรษฐกิจ เทคนิค สังคม และ
ความคิดอ่านต่างก็มีวิวัฒนาการและเจริญรุ่ง
เรือง แต่ก็แบ่งแยกกันออกไปจนกระทั่งพระ
ราชาหรือเจ้าชายแต่ละแคว้นเล็กใช้ปฏิทินของ
รัฐบาลกลาง หันไปกำหนดวันแห่งการประ
กอบกิจพิธีต่างๆ ของตนเอง และโดยเฉพาะ
นิยมใช้ปฏิทินทางจันทรคติ ความเจริญที่ยอด
เยี่ยมแต่แบ่งแยกกันเช่นนี้ย่อมไม่อาจแข่งขัน
กันอยู่ได้เป็นเวลานาน การที่ค่อยๆ มีลักษณะ
กลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเช่นนี้ย่อมทำให้
สามารถรวบรวมกันเข้าได้เป็นปึกแผ่น และ
ใน พ.ศ. ๓๒๒ ประเทศจีนก็รวมเข้าเป็นอัน
หนึ่งอันเดียวกัน ภายใต้พระจักรพรรดิฉินซี
ฮ่องเต้

๑. สถานที่ตั้งของเมืองในสมัย
เลียดก๊ก การสงครามที่เกิดขึ้นบ่อยๆ ในสมัย
นี้ย่อมทำให้มีการสร้างเมืองซึ่งล้อมรอบไปด้วย

บ้อมปราการ และมักมีกำแพงซ้อนกัน ๒ ชั้น ความสำคัญของแคว้นต่าง ๆ ย่อมอาจนับได้จากจำนวนของเมืองที่มีกำแพงล้อมรอบ การขุดค้นเผยให้เห็นว่าแผนผังของเมืองเหล่านี้มักเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส แต่รูปร่างและขนาดก็แปลก ๆ กันไป เช่นเมืองเซี่ยตู (Hia-tou) ซึ่งเป็นราชธานีของแคว้นเยน (Yen) ที่เมืองยิเหียน (Yi-hien) ในแคว้นโฮเปกมีรูปร่างไม่ได้สัดส่วนคือมีความยาว ๖.๕ กิโลเมตรตั้งแต่ทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก และ ๕ กิโลเมตรจากทิศเหนือไปใต้ ซากกำแพงยังคงเหลืออยู่ยาวกว่า ๗ เมตร ภายในกำแพงเมืองมีเนินดินหลายแห่งซึ่งปกคลุมซากอาคารอยู่ ร่องรอยของท่อน้ำใต้ดินซึ่งทำด้วยดินเผารูปกลมแสดงให้เห็นถึงชีวิตของชาวเมืองที่เจริญขึ้นในขณะทีกระเบื้องมุงหลังคารูปเครื่องวงกลมก็แสดงให้เห็นถึงรสนิยมอันละเอียดอ่อนเกี่ยวกับการประดับประดา (รูปที่ ๑) ลักษณะอันละเอียดอ่อนของสมัยนี้ยังอาจเห็นได้อีกจากห่วงประศูสัมฤทธิ์ ซึ่งมีลวดลายประดับอย่างพิสดาร เส้นโค้งที่เกี่ยวข้องกันนั้นแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงซึ่งหาได้ยากอย่างแท้จริง (รูปที่ ๒)

๒. แม่พิมพ์สำหรับหล่อสัมฤทธิ์ที่ยังหลง (Hing-long) ในแคว้นโฮเป ใน พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้ค้นพบซากโรงหล่อที่ยังหลงในแคว้นโฮเป ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างเชิงเขาแห่งหนึ่งและลำธาร มีพื้นที่ขนาด ๓๐๐×๑๐๐ เมตร

ได้ค้นพบก้อนโลหะหลังจากการหลอมแล้วมากกว่า ๘๐ ก้อนและยังได้ค้นพบชิ้นส่วนเครื่องดินเผาอีกเป็นจำนวนมาก เครื่องดินเผาสีเทาซึ่งหยาบและส่วนใหญ่มีลายเชือกทาบ แต่บางครั้งก็บางละเอียด ได้ปรากฏมีรูปร่างต่าง ๆ กันสำหรับใช้ในการหลอมโลหะ เช่นทำเป็นถ้วย ไห หรือ อย่าง เครื่องมือที่หลอมมักใช้สำหรับการกลึงกรรมเช่น จอบ เคียว ขวานและตะไบ แม่พิมพ์มีลักษณะยุ่งยากและอาจหลอมเครื่องมือหลายชิ้นได้ในขณะเดียวกัน (รูปที่ ๓) มักมีจารึกว่า ยิวเซี่ยว (Yeou Ts'ieou) หรือ หัวหน้ายิว ตัวอักษรคล้ายกับที่จารึกอยู่บนเครื่องดินเผาและเงินตราของพวกเยน ซึ่งค้นพบที่เมืองเซี่ยตู ด้วยเหตุนี้คงอยู่ในสมัยเดียวกัน คือราวพุทธศตวรรษที่ ๒ ใกล้กันนั้นได้ค้นพบเหมืองแร่สำรับนำโลหะมาหลอมด้วยเซงเตคน (Cheng Te - K'un) นักโบราณคดีจีนได้กล่าวไว้ว่าการใช้เหล็กคงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แคว้นเยนกลายเป็นแคว้นหนึ่งที่มีอำนาจมากที่สุด ในสมัยนั้น แต่การหลอมเหล็กนี้ก็มีได้มีอยู่แต่เฉพาะในแคว้นเยนเท่านั้น ได้ค้นพบโลหะเป็นจำนวนมากในแคว้นโฮนาน และชุนานซึ่งทั้งหมดก็อยู่ในสมัยเดียวกันทั้งสิ้น เป็นความจริงที่ว่าได้รู้จักเหล็กกันมาก่อนแล้ว แต่ในสมัยนี้ก็ได้มีการนำมาหลอมใช้เป็นเครื่องมือกันอย่างแพร่หลาย ทำให้แต่ละแคว้นต่างก็มีเศรษฐกิจดีขึ้นอย่างมากมาย เทคนิคในการ

หล่อหลอมสัมฤทธิ์ซึ่งเป็นโลหะที่มีราคาสูงได้นำมาใช้กับเหล็กซึ่งมีราคาถูก และก็ใช้วิธีหล่อหลอมเช่นเดียวกัน ศาสตราจารย์นีธัม (J. Needham) ได้กล่าวไว้ว่าวิวัฒนาการของการใช้โลหะในประเทศจีนไม่เหมือนกับในทวีปยุโรป ในทวีปยุโรปการตีเหล็กใช้มาก่อนการหลอมเหล็กซึ่งเพิ่งเกิดขึ้นในพุทธศตวรรษที่ ๑๕ นี้เอง แต่ในประเทศจีนการหลอมโลหะมีมาก่อนการตีโลหะ การตีโลหะในประเทศจีนไม่ได้เกิดขึ้นก่อนสมัยราชวงศ์ซันราวพุทธศตวรรษที่ ๓

๓. การค้นพบหลุมฝังศพใหญ่ ๓ หลุมในแคว้นฉู่ ที่เกียงลิง (Kiang-ling) ในแคว้นฮูเป่ บนสถานที่ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นราชธานีของยิง (Ying) แคว้นฉู่เป็นแคว้นที่มีอำนาจมากที่สุด และมั่งคั่งมากที่สุดแคว้นหนึ่งในสมัยเสียด๊ก โดยได้รับผลประโยชน์จากธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ทางภาคใต้ของประเทศจีนพร้อมทั้งความสะดวกในการคมนาคมทางตอนกลางของลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง แคว้นฉู่มีชื่อเสียงจากความสวยงามทางศิลปะ รวมทั้งการฝังเงินหรือทองลงไปใโลหะ และวัตถุแปลก ๆ ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ (รูปที่ ๔ และ ๕) ในบรรดาวัตถุเหล่านี้ เครื่องมืออยู่โดยทั่วไป เช่น มีดงักซึ่งค้นพบที่เมืองฉางซาในแคว้นฮูชาน ที่เมืองซินยาง (Sin-yang) ในแคว้นโฮชานภาคใต้

หรือที่เกียงลิง อย่างไรก็ตามวัตถุเหล่านี้ก็พบบางมาก

๔. การค้นพบโบราณวัตถุในสมัยเสียด๊กในประเทศจีนภาคเหนือที่แคว้นชานสีและชานตุง ในบรรดาสิ่งของที่ค้นพบเหล่านี้ การค้นพบที่เมืองโบราณชื่อเนียวชว่น (Nieou-ts'ouen) ที่เฮียวมา (Heou-ma) ทำให้เราทราบเกี่ยวกับการหลอมโลหะในสมัยเสียด๊กเกิดขึ้น คือได้ค้นพบแม่พิมพ์สำหรับหล่ออาวุธ เครื่องมือ ชวาน หรือ เสียม นอกจากนี้ก็มีหุ่นสำหรับหล่อลวดลายรูปคน สัตว์ และลวดลายเรขาคณิตด้วยสัมฤทธิ์ (รูปที่ ๖ และ ๗) ความละเอียดอ่อนของงานที่ทำบ่งให้เห็นถึงรสนิยมอันประณีตซึ่งบุคคลที่เมืองนั้นมีอยู่ เมืองนี้เป็นราชธานีของแคว้นซิน (รูปที่ ๘)

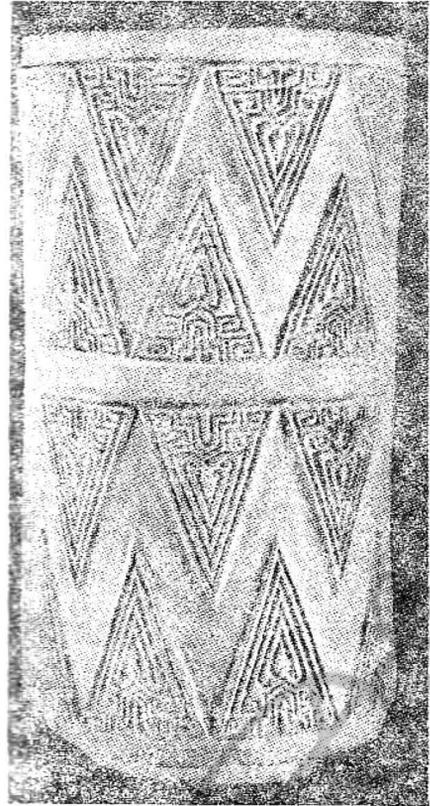
๕. ราชวงศ์จิ้น (พ.ศ. ๓๑๒ - ๓๓๖) หน้าท่อนแรกของผู้สร้างราชอาณาจักรจิ้นคือพระเจ้าจิ้นซี ซ่งเต็กก็คือน้องชายทำให้การรวบรวมกันนั้นมั่นคงด้วยการปฏิรูปอย่างเข้มงวด แม้วรัชกาลของพระองค์จะยืนยาวอยู่เพียงประมาณ ๑๐ ปี แต่งานของพระองค์ก็มีผลอย่างมากมาย การที่พระองค์ทรงยกกองทัพลงไปทางทิศใต้ของประเทศจีนจนกระทั่งเข้าไปในประเทศเวียดนาม หรือเข้าไปในประเทศเกาหลีตลอดไปจนถึงดินแดนของพวกฮว่นหรือฮวงนู่ (Hiong-nou) อาจนับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นปักปันเขตแดนโดยธรรมชาติ

116๐ ไบรอนลี้

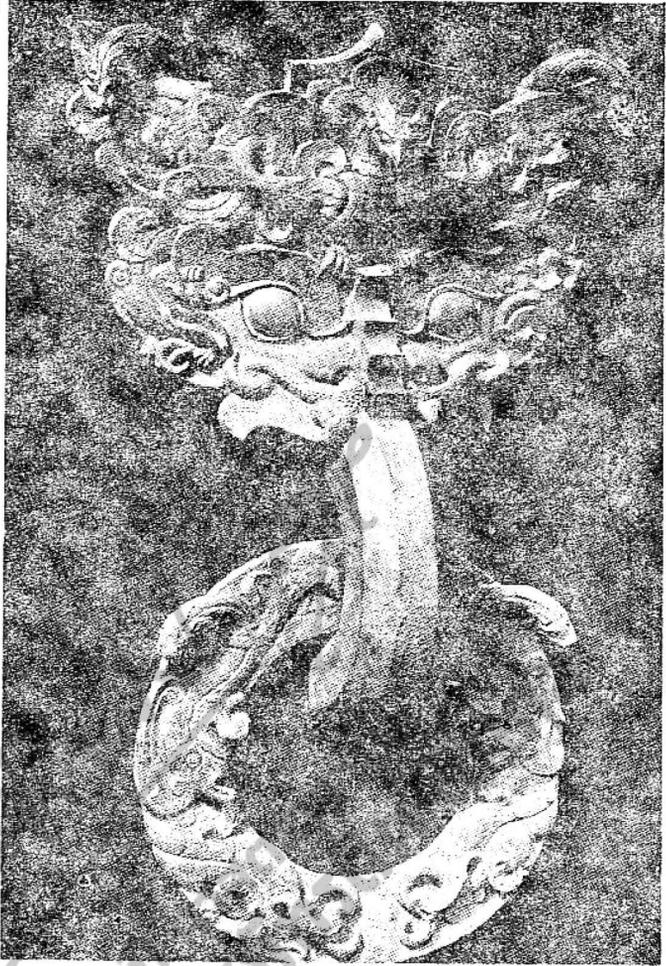
ของประเทศจีน กำแพงใหญ่ของเมืองจีนที่ พระองค์ทรงสร้างขึ้นโดยเชื่อมกำแพงเก่าหลาย กำแพงเข้าด้วยกันก็นับว่าเป็นการปักปันเขต แตาระหว่างประเทศจีนและดินแดนของชน ชาติป่าเถื่อนตลอดระยะเวลาอีกหลายร้อยปีต่อ มา การปฏิรูปของพระองค์ซึ่งได้รับคำแนะนำ จากสภานักกฎหมายมุ่งหวังให้มีอำนาจอัน เข้มแข็งและกฎหมายที่ใช้ได้ผล สิ่งเหล่านี้ได้ ทำให้การขัดขวางของพวกขุนนางต้องล้มเหลว ลง พระเจ้าจินซีฮ่องเต้ทรงทำลายบ่อนปรวน การภายในประเทศ ทรงทำให้ผู้มีสติปัญญา ลดจำนวนลงด้วยการจำกัดความรู้ของพวกเหล่านั้ นโดยการเผาหนังสือตำราเสียเป็นอันมากใน พ.ศ. ๓๓๐ พระองค์ทรงจัดการผลิตกสิกรรม ใหม่ด้วยการให้ทำงานเป็นหมวดหมู่รับผิดชอบ ร่วมกัน สำหรับพวกพ่อค้าที่มั่งคั่งพระองค์ก็ วางพระองค์เป็นผู้คุ้มครองรัฐ และการที่พระ องค์ทรงถูกพวกเหล่านี้ทำให้ไม่มีการนับถือ พ่อค้าไปเป็นเวลานาน พระองค์ได้เอาพระทัย ใส่อย่างแท้จริงต่อกฎเกณฑ์ที่พระองค์ได้ทรง วางขึ้น ได้ทรงกำหนดมาตราชั่งตวงและการ วัดใหม่ ทรงทำให้ถนนหนทางและตมของวง ล้อมีมาตรฐานเดียวกัน ในที่สุดก็ทรงควบคุม การเคลื่อนย้ายที่โดยโปรดให้มีการใช้หนังสือ เดินทาง ในขณะที่เดียวกันพระองค์ก็ทรงกระทำ พระองค์เองเป็นเสมือนผู้สืบทอดจากราชวงศ์ จิวสมัยโบราณ คือทรงปกครองประเทศจีน

ทั้งหมดแต่เพียงพระองค์เดียวโดยมีการแบ่งชั้น ขุนนางลงไปอย่างเข้มงวดและมีพิธีรีตองตั้งอย่าง ชัดเจน ในขณะนี้อย่างคงปรากฏมีเนินดินหลุมฝังพระศพของพระองค์อันกว้างใหญ่อยู่

จากการวัดขนาดเมื่อเร็ว ๆ นี้ เนินดิน นี้สูง ๔๓ เมตร กำแพงชั้นในเป็นกำแพง ราบสี่เหลี่ยมผืนผ้า วัดจากเหนือไปใต้ ๖๘๔ เมตร และจากตะวันออกไปตะวันตก ๕๗๘ เมตร กำแพงชั้นนอกมีขนาด ๒,๑๗๓ x ๕๗๔ เมตร ยังไม่มีการขุดค้นใด ๆ ที่อาจพิสูจน์ได้ ว่าการที่นักประวัติศาสตร์จีนท่านแรก คือซือ ม่าเซียน (Sseu - ma Ts'ien) ซึ่งมีชีวิตระหว่าง พ.ศ. ๔๐๘ - ๔๕๘ ได้เขียนไว้ว่า ณ ที่นั้นมีพระราชวังอยู่ใต้ดินและมีสำธารปรอท ไหลเป็นแม่น้ำอยู่ตลอดกาลนั้นมีความจริงเพียง ใด สำหรับที่ประทับอันโอ่อ่าของพระองค์ที่ เมืองเฮียนยาง (Hien - yang) ซึ่งกล่าวกันว่า มีผู้อยู่อาศัยอยู่มากกว่า ๑๐,๐๐๐ คนนั้น เรายังอาจ ทำได้แต่เพียงนำไปเปรียบเทียบกับที่อยู่ใสมัย เก่ากว่าเท่านั้น คงมีแต่แผ่นอิฐซึ่งอยู่ในสมัย เดียวกัน (รูปที่ ๕) ซึ่งก็มีลักษณะอยู่ในสมัย ราชวงศ์ฮั่นแล้ว ที่ทำให้เราอาจนึกถึงลวดลาย เครื่องประดับในสมัยนั้นได้ ทั้งนี้เพราะเหตุ ว่าตั้งแต่ พ.ศ. ๓๓๖ เชียงยู (Hiang - Yu) แม่ทัพคนสำคัญแห่งแคว้นจุกก็ได้เข้าไปปล้นสะดม เมืองและที่ฝังพระศพของพระเจ้าจินซีฮ่องเต้ ผู้สิ้นพระชนม์ลงใน พ.ศ. ๓๓๓ เสีย (รูปที่ ๑๐)

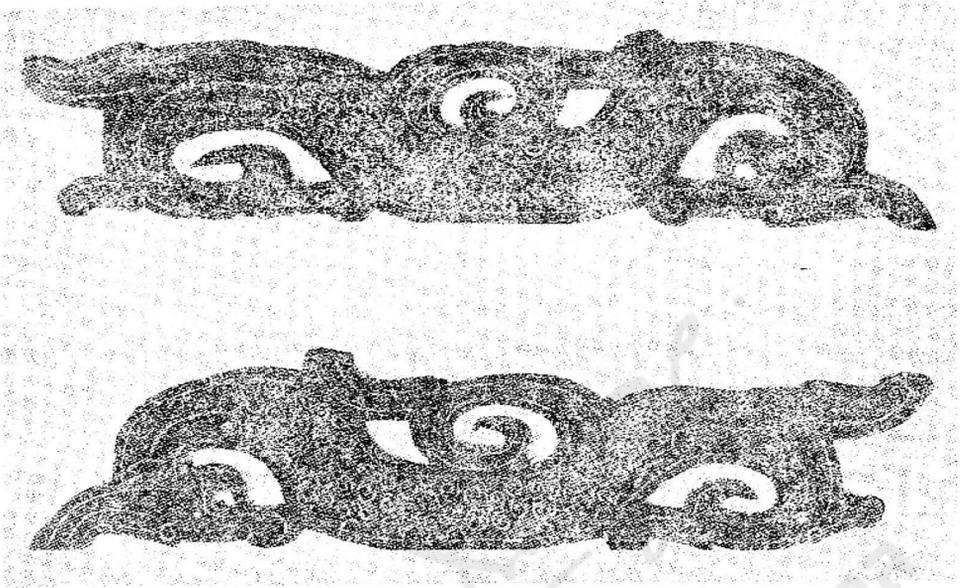
รูปที่ ๑ กระเบื้องดินเผารูปครึ่งวงกลม ลายรูปจิ้งหรีด ยาว ๕๕.๕ ซม. พบใน พ.ศ. ๒๕๐๙ ที่เขียคุณ เมืองยี่เทียน ในแคว้นโซเป

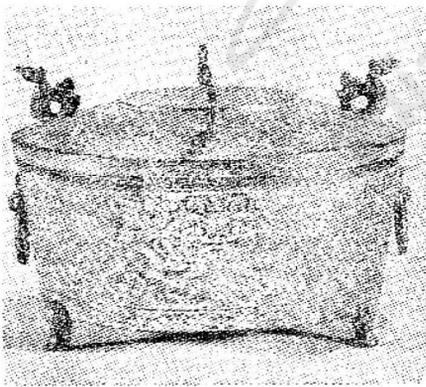
รูปที่ ๒ หวงสัมฤทธิ์คิคาบนาประศู ลายเต้าเจี๊ หน้าเต้าเจี๊ กว้าง ๔๕.๕ ซม. ค้นพบที่เดียวกับรูปที่ ๑

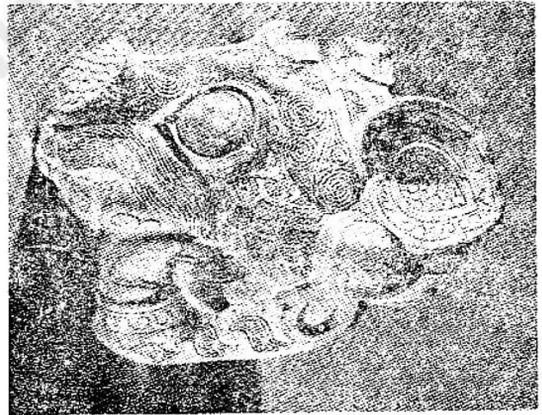
รูปที่ ๓ แม่พิมพ์เหล็กสำหรับหล่อเคียว ยาว ๓๒.๕ ซม. พบใน พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่เขียงลอง ทางทิศเหนือของแคว้นโซเป

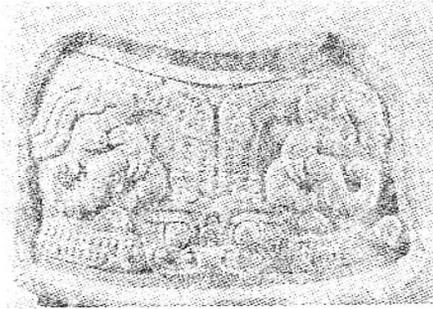
รูปที่ ๔ มังกรหยก ยาว ๓๐ ซม. พบใน พ.ศ. ๒๕๐๘ ที่เกียงลิงโนแคว้นฮูเป่

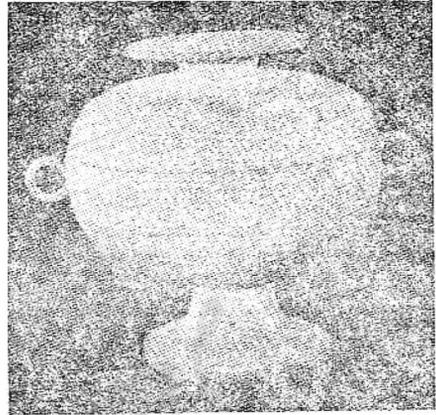
รูปที่ ๕ ภาชนะสัมฤทธิ์ฝังทองและเงินสำหรับใส่เหรียญ
ชื่อ "ซุน" สูง ๑๗.๑ ซม. พบใน พ.ศ. ๒๕๐๘ ในหลุม
ฝังศพเลขที่ ๒ ที่วังจัน ณ เกียงลิงโนแคว้นฮูเป่

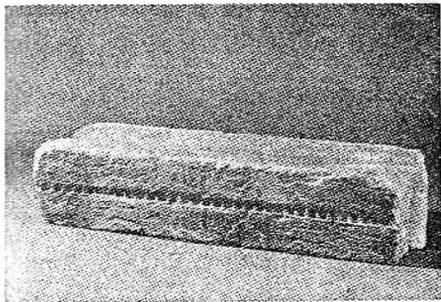
รูปที่ ๖ หุ่นศิระชะสั้วคินเผาสำหรับทำแม่พิมพ์หล่อ
สัมฤทธิ์สูง ๑๐.๕ ซม. พบใน พ.ศ. ๒๕๐๓ ที่เซียวมา
โนแคว้นซานตี้

รูปที่ ๗ ลายเท้าเจดีย์เผาสำหรับทำแม่พิมพ์หล่อสัมฤทธิ์ กว้าง ๓๒.๘ ซม. พบใน พ.ศ. ๒๕๐๓ ที่เขี้ยวมาโนแคว้นชานตี

รูปที่ ๘ ภาชนะสัมฤทธิ์ฝังทองมีเชิงชื่อ "ไต้ยว" สูง ๑๙.๒ ซม. พบใน พ.ศ. ๒๕๐๘ ในหลุมฝังศพเลขที่ ๑๒๖ ที่เพนลยถึง ๗ ฉิ่งเซ ในแคว้นชานตี

รูปที่ ๙ อีรัมมีลายพิมพ์เป็นภาพการล่าสัตว์ ยาว ๔๗.๕ ซม. พบใน พ.ศ. ๒๕๐๐ ที่ดินตงโนแคว้นเซนตี

รูปที่ ๑๐ สตรีนั่งกินเผาในหลุมฝังศพ สูง ๖๔.๕ ซม. พบใน พ.ศ. ๒๕๐๗ ที่เขี้ยวเกียชวบนสถานที่มีพระศพของพระเจ้าจันชี่ฮ้องเก้ ที่ดินตงโนแคว้นเซนตี